Valiokunnan mietintö LaVM 14/2026 vp─ HE 198/2025 vp

Lakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 198/2025 vp): Asia on saapunut lakivaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:
- työelämä- ja tasa-arvovaliokunta TyVL 3/2026 vp
- perustuslakivaliokunta PeVL 12/2026 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- erityisasiantuntija Laura Lassila, oikeusministeriö
- johtava asiantuntija Suvi Pato-Oja, sisäministeriö
- erityisasiantuntija Jaakko Salmenhaara, valtiovarainministeriö
- hallitusneuvos Joni Komulainen, sosiaali- ja terveysministeriö
- esittelijäneuvos Heini Färkkilä, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
- lakimies Esa-Pekka Hänninen, Rikosseuraamuslaitos
- hallintovouti Mia Blomqvist, Ulosottolaitos
- johtava asiantuntija Taito von Konow, Verohallinto
- juristi Noora Haapa-alho, Lupa- ja valvontavirasto
- tietosuojavaltuutettu Anu Talus, tietosuojavaltuutetun toimisto
- rikostarkastaja Johannes Siirilä, keskusrikospoliisi
- professori Olli Mäenpää
- apulaisprofessori Jyri Paasonen

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- Maahanmuuttovirasto
- Elinkeinoelämän keskusliitto ry

Valmis
5.0

Valiokunnan mietintö LaVM 14/2026 vp

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annettua lakia, ulosottokaarta, verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annettua lakia sekä työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annettua lakia.

Ehdotuksen mukaan Rikosseuraamuslaitoksen voimassa olevia tiedonsaantioikeuksia Maahanmuuttovirastolta ja sosiaalihuollolta täsmennettäisiin. Lisäksi ehdotetaan, että Rikosseuraamuslaitos voisi pyytää keskusrikospoliisilta lausuntoa vangin tai yhdyskuntaseuraamusta suorittavan työnantajaksi ehdotetun mahdollisista kytköksistä vakavaan ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen.

Ulosottokaareen lisättäisiin ulosottomiehelle mahdollisuus oma-aloitteisesti luovuttaa tietoja epäillystä rikoksesta esitutkintaviranomaisille nykyistä laajemmin siten, että se kattaisi myös työperäistä hyväksikäyttöä koskevat rikokset. Verohallinnolle mahdollistettaisiin tietojen oma-aloitteinen luovuttaminen työsuojeluviranomaiselle myös silloin, kun kyse olisi työsuhteen vähimmäisehtojen noudattamisen sekä työolosuhteiden ja ulkomaalaisen työvoiman käytön valvonnasta. Työsuojeluviranomaisen oikeutta saada tietoja useampaa toimijaa koskevana tietojoukkona toiselta viranomaiselta valvonnan kohdentamista varten laajennettaisiin siten, että jatkossa se koskisi myös työsuhteen vähimmäisehtojen noudattamisen ja ulkomaalaisen työvoiman käytön valvontaa. Lisäksi laajennettaisiin työsuojeluviranomaisen oikeutta saada tietojoukko Verohallinnolta tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain noudattamisen valvonnan kohdentamista varten.

Rikosseuraamuslaitosta koskevilla ehdotuksilla toteutettaisiin pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman kirjaus tarvittavista lainsäädäntömuutoksista, jotta tietojen vaihtaminen vakavaan ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen kiinnittyneistä henkilöistä sekä muista henkilöistä, joilla voi olla vaikutusta vankilaturvallisuuteen, olisi mahdollista eri viranomaisten välillä.

Ulosottokaareen, verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annettuun lakiin sekä työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annettuun lakiin ehdotetuilla muutoksilla toteutettaisiin osaltaan hallitusohjelman kirjauksia työperäisen hyväksikäytön ja ihmiskaupan torjunnan tehostamisesta parantamalla tietojenvaihtoa viranomaisten välillä sekä mahdollistamalla oma-aloitteinen tietojen luovuttaminen.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2026.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Esityksessä on kyse viranomaisten välisen tiedonvaihdon sujuvoittamisesta rikosten torjumiseksi ja ennalta ehkäisemiseksi. Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annettua lakia (jäljempänä myös Rikosseuraamuslaitoksen

henkilötietolaki), ulosottokaarta, verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annettua lakia sekä työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annettua lakia.

Rikosseuraamuslaitoksen henkilötietolakiin tehtävillä muutoksilla on tarkoitus ensinnäkin sujuvoittaa Rikosseuraamuslaitoksen tietojen oma-aloitteista luovuttamista poliisille vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että Rikosseuraamuslaitos voi selvittää vangin tai yhdyskuntaseuraamusta suorittavan työnantajaksi taikka muuksi toimintapaikaksi ehdotetun mahdollisia yhteyksiä vakavaan ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen pyytämällä keskusrikospoliisilta lausunnon asiassa. Edelleen esityksessä lisätään Rikosseuraamuslaitoksen mahdollisuuksia saada tietoa muilta viranomaisilta. Muilta viranomaisilta saatavien tietojen osalta esityksen tavoitteena on täsmentää nykyistä sääntelyä siten, että sosiaali- ja terveyshuollosta saatavat tiedot olisivat käytettävissä myös rangaistusajan suunnitelman laatimisessa ja että Maahanmuuttovirastolta voitaisiin saada tietoja myös rangaistusta suorittavien osalta.

Rikosseuraamuslaitoksen henkilötietolakiin tehtävien muutosten keskeisenä tavoitteena on, että vakavaan ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyvien tietojen vaihtaminen poliisin ja Rikosseuraamuslaitoksen välillä parantaa viranomaisten mahdollisuuksia puuttua järjestäytyneen rikollisuuden vaikutusmahdollisuuksiin vankiloihin ja vankilaturvallisuuteen.

Esityksessä ehdotetaan myös lainmuutoksia, jotka liittyvät erityisesti työperäisen hyväksikäytön ja ihmiskaupan torjunnan tehostamiseen. Tähän liittyen ulosottokaareen lisätään ulosottomiehelle mahdollisuus oma-aloitteisesti luovuttaa tietoja epäillystä rikoksesta esitutkintaviranomaisille nykyistä laajemmin siten, että se kattaa myös työperäistä hyväksikäyttöä koskevat rikokset. Verohallinnolle mahdollistetaan tietojen oma-aloitteinen luovuttaminen työsuojeluviranomaiselle myös silloin, kun kyse on työsuhteen vähimmäisehtojen noudattamisen sekä työolosuhteiden ja ulkomaalaisen työvoiman käytön valvonnasta. Lisäksi Verohallinnolle ehdotetaan mahdollisuutta luovuttaa oma-aloitteisesti tietoja esitutkintaviranomaiselle työperäistä hyväksikäyttöä koskevista rikosepäilyistä. Työsuojeluviranomaisen oikeutta saada tietoja useampaa toimijaa koskevana tietojoukkona toiselta viranomaiselta valvonnan kohdentamista varten laajennetaan siten, että jatkossa se koskee myös työsuhteen vähimmäisehtojen noudattamisen ja ulkomaalaisen työvoiman käytön valvontaa. Lisäksi laajennetaan työsuojeluviranomaisen oikeutta saada tietojoukko Verohallinnolta tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain noudattamisen valvonnan kohdentamista varten.

Ulosottokaareen, verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annettuun lakiin sekä työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annettuun lakiin ehdotettujen edellä kuvattujen muutosten tavoitteena on esityksen mukaan osaltaan toteuttaa hallitusohjelman kirjauksia työperäisen hyväksikäytön ja ihmiskaupan torjunnan tehostamisesta parantamalla tietojenvaihtoa viranomaisten välillä sekä mahdollistamalla oma-aloitteinen tietojen luovuttaminen.

Lakivaliokunta pitää esitystä ja sen tavoitteita kannatettavina. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on antanut esityksestä lausunnon (TyVL 3/2026 vp). Lausunnossaan myös työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kannattaa esityksen tavoitteita sujuvoittaa viranomaisten välistä tietojenvaihtoa

rikosten torjumiseksi ja ehkäisemiseksi. Myös perustuslakivaliokunta on antanut esityksestä lausunnon (PeVL 12/2026 vp). Lakivaliokunta käsittelee perustuslakivaliokunnan huomioita jäljempänä.

Hallituksen esityksen ja saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomioin ja muutosehdotuksin.

Rikosseuraamuslaitoksen oikeus pyytää lausunto keskusrikospoliisilta

Esityksen 1. lakiehdotuksessa ehdotetaan lisättäväksi Rikosseuraamuslaitoksen henkilötietolakiin uusi 16 a § Rikosseuraamuslaitoksen oikeudesta pyytää lausunto yrityksen tai muun yhteisön soveltuvuudesta. Sen mukaan Rikosseuraamuslaitos voi pyytää keskusrikospoliisilta lausuntoa vangin tai yhdyskuntaseuraamusta suorittavan työnantajaksi tai toimintavelvollisuuspaikaksi ehdotetun yrityksen tai muun yhteisön mahdollisista yhteyksistä vakavaan ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen sen selvittämiseksi, onko yritys tai muu yhteisö soveltuva vangin tai yhdyskuntaseuraamusta suorittavan työnantajaksi tai toimintavelvollisuuspaikaksi. Lakivaliokunta pitää lausuntopyyntömenettelyä lähtökohtaisesti perusteltuna.

Perustuslakivaliokunta on esityksestä antamassaan lausunnossa (PeVL 12/2026 vp, s. 3) todennut, että säännöksen ja sen perustelujen valossa tarkoituksena on, että lausuntopyyntö ja lausunto voisivat sisältää myös salassa pidettävää tietoa. Salassapidon murtaminen ei kuitenkaan käy ilmi 16 a §:n sanamuodosta, eikä se voi perustua pelkkiin perusteluihin. Perustuslakivaliokunnan mukaan lakivaliokunnan on vielä syytä tarkastella säännöksen sanamuotoa.

Myös lakivaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin tarve huomioida 16 a §:n sisällön osalta se, että lausunto ja lausuntopyyntö voivat sisältää salassa pidettävää tietoa. Lakivaliokunta ehdottaa säännöksen täsmentämistä erityisesti tältä osin jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa tarkemmin selostetuin tavoin.

Esityksessä ehdotetaan myös täydennystä Rikosseuraamuslaitoksen henkilötietolain tarkastusoikeuden rajoituksia koskevaan 36 §:ään (1. lakiehdotus). Pykälän 1 momenttiin lisätään rekisteröidyn tarkastusoikeuden rajoituksen piiriin 16 a §:ssä tarkoitetut lausuntopyynnön tai lausunnon tiedot. Voimassa olevassa 36 §:ssä säädetään Rikosseuraamuslaitoksen toiminnassa välttämättömistä erityisistä tarkastusoikeuden rajoituksista. Kyse on rikosasioiden tietosuojalakia täsmentävästä säännöksestä.

Valiokunnan oikeusministeriöltä saaman selvityksen mukaan ehdotetussa 36 §:n lisäyksessä on kyse rekisteröityä eli ensisijaisesti vankia tai yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa koskevasta rajoituksesta tarkastaa tietoja ehdottamaansa työpaikkaa mahdollisesti koskevasta lausuntopyynnöstä ja keskusrikospoliisin lausunnosta. Käytännössä kyse on siitä, että vaikka keskusrikospoliisin antama lausunto itsessään ei sisältäisi henkilötietoja, tulisi se Rikosseuraamuslaitoksen asiaa käsiteltäessä yhdistetyksi vangin tai yhdyskuntaseuraamusta suorittavan henkilötietoihin. Mikäli kuitenkin lausunto koskisi yksityistä elinkeinonharjoittajaa,

silloin myös jo lausunto itsessään voisi sisältää henkilötietoja. Oikeusministeriöltä saadun selvityksen mukaan rekisteröidyn tarkastusoikeuden rajoittaminen on perusteltua, koska muutoin voi olla mahdollista, että esimerkiksi vanki voisi ehdottaa tiettyjä toimijoita työnantajaksi vain siksi, että saisi keskusrikospoliisin lausunnon kautta selville sen, onko keskusrikospoliisilla tiedossaan kyseisen työnantajan yhteydet järjestäytyneeseen rikollisuuteen, ja voisi näin esimerkiksi välittää tietoa edelleen rikollisryhmille.

Hallituksen esityksen ja saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta pitää 1. lakiehdotuksen 36 §:ään lisättävää tarkastusoikeuden rajoitusta tarpeellisena.

Rikosseuraamuslaitoksen oma-aloitteinen tietojen luovuttaminen poliisille

Esityksessä ehdotetaan myös lisättäväksi 1. lakiehdotuksen 19 §:ään uusi 2 momentti, jonka mukaan 1 momentissa säädetyn lisäksi Rikosseuraamuslaitos saa salassapitosäännösten estämättä pyynnöstä ja myös oma-aloitteisesti luovuttaa poliisille tiedot, jotka koskevat vangin yhteyksiä vakavaan ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen, jos tiedot ovat tarpeen vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi. Lakivaliokunta pitää ehdotettua tietojen luovuttamista koskevaa sääntelyä lähtökohtaisesti tarpeellisena.

Perustuslakivaliokunta on esityksestä antamassaan lausunnossa (PeVL 12/2026 vp) kiinnittänyt huomiota mainittuun säännökseen. Lausunnossaan perustuslakivaliokunta selostaa kyseisenlaiseen sääntelyyn liittyvää lausuntokäytäntöään. Perustuslakivaliokunnan mukaan viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojen luovuttamismahdollisuus ovat voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta ”tarpeellisiin tietoihin”, jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus ”tietojen välttämättömyydestä” jonkin tarkoituksen kannalta (PeVL 12/2026 vp, s. 2).

Perustuslakivaliokunnan lausunnon (PeVL 12/2026 vp, s. 3) mukaan ehdotetun 19 §:n mukaan luovutettavat tiedot koskevat vangin yhteyksiä vakavaan ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen ja niiden on oltava tarpeen vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi. Perustuslakivaliokunnan mielestä säännöksen rajausten voidaan sinänsä arvioida ohjaavan salassa pidettävien tietojen luovuttamista. Luovutettavia salassa pidettäviä tietoja ei kuitenkaan ole määritelty säännösehdotuksessa aivan tyhjentävästi. Siten luovutettavien tietojen tietosisällöt tulisi valtiosääntöisistä syistä määritellä säännöksessä nyt ehdotettua tyhjentävämmin tai tietojen luovuttamisen edellytykseksi tulisi säätää, että tiedot ovat välttämättömiä vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi.

Myös lakivaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin vastaava tarve määritellä luovutettavat tiedot tyhjentävämmin tai asettaa tietojen luovuttamisen edellytykseksi välttämättömyys. Lakivaliokunta pitää huomioita perusteltuina ja ehdottaa 1. lakiehdotuksen 19 §:n 2 momentin osalta luovutettavien tietojen täsmentämistä jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa tarkemmin selostetuin tavoin.

Muita huomioita

Esityksen keskeisimmät resurssivaikutukset liittyvät 1. lakiehdotuksen 16 a §:ssä tarkoitettuun lausuntomenettelyyn, jolla on vaikutusta esityksen perusteluista ilmenevin tavoin (HE, s. 16) erityisesti keskusrikospoliisin resursseihin. Esityksen mukaan siitä johtuvat tehtävät hoidettaisiin kuitenkin viranomaisten nykyisten määrärahojen puitteissa.

Lakivaliokunta korostaa esityksessä (HE, s. 39) todettua seikkaa siitä, että esityksen 1. lakiehdotuksen 16 a §:n vaikutuksia ja erityisesti Rikosseuraamuslaitoksen keskusrikospoliisille tekemien lausuntopyyntöjen määrää on syytä seurata. Myöskin toteutunut lausuntomäärä ja siitä johtuvat resurssivaikutukset huomioiden on syytä tarvittaessa arvioida mahdollisuuksia kehittää nykyisiä tietojärjestelmiä niin, että ne tukisivat lausuntojen sujuvaa ja tehokasta käsittelyä.

Yhteensovitus

Esityksen 2. ja 3. lakiehdotus sisältävät ehdotuksia, jotka on sovitettava yhteen eduskunnassa käsiteltävänä olevan esityksen HE 21/2026 vp kanssa. Esityksen 2. lakiehdotuksen 3 luvun 72 §:n 1 momentin 4 kohtaa sekä 3. lakiehdotuksen 18 §:n 1 momentin 17 kohtaa koskevissa ehdotuksissa viitataan työperäistä hyväksikäyttöä koskien seuraaviin rikosnimikkeisiin: työsyrjintä, kiskonta työelämässä, törkeä kiskonta työelämässä ja kiskonta. Pykäläehdotukset noudattavat siten esityksessä HE 21/2026 vp ehdotettuja muutoksia, joissa voimassa oleva kiskonnantapainen työsyrjintä korvataan uudella kiskontaa työelämässä koskevalla säännöksellä ja lisäksi säädettäisiin sitä koskeva törkeä tekomuoto.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan edellä todetun vuoksi nyt käsiteltävän esityksen 2. ja 3. lakiehdotusten näkökulmasta on tarpeen, että HE 21/2026 vp ja sen sisältämät lakiehdotukset käsitellään eduskunnassa ja ne tulevat voimaan ennen nyt käsiteltävää hallituksen esitystä ja siinä ehdotettuja lakeja. Lakivaliokunta on hyväksynyt esitystä HE 21/2026 vp koskevan mietinnön (LaVM 13/2026 vp) 28.5.2026.

Lisäksi nyt käsiteltävän esityksen 3. lakiehdotuksen johtolause on sovitettava yhteen hallituksen esityksen HE 163/2025 vp osalta, koska siinä ehdotettu laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 18 §:n muuttamisesta (11. lakiehdotus) on käsitelty eduskunnassa (EV 48/2026 vp). Valiokunta ehdottaa tämän vuoksi muutosta 3. lakiehdotuksen johtolauseeseen jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa selostetuin tavoin.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain muuttamisesta

4 §. Rikosseuraamuslaitoksen tietojärjestelmän rekisterit. Pykälän 4 momenttia täydennetään esityksen mukaan siten, että rikosseuraamusrekisteriin voi sisältyä myös vangin ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavan työnantajaa koskevia henkilötietoja.

Lakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että 16 a §:ssä tarkoitettu lausuntomenettely koskee työnantajan lisäksi toimintavelvollisuuspaikkaa. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää tarpeellisena, että henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn terminologia on johdonmukaista. Edellä todetun vuoksi lakivaliokunta ehdottaa, että 4 §:n *4 momenttiin* lisätään työnantajan lisäksi myös toimintavelvollisuuspaikka. Tällöin sääntely olisi selkeämpää sen osalta, että Rikosseuraamuslaitos voi käsitellä myös toimintavelvollisuuspaikan yhteyshenkilön tietoja, eli nimeä ja yhteystietoja, vastaavasti kuin työnantajan tietoja. Toimintavelvollisuuspaikan yhteyshenkilön henkilötietojen käsittelyyn sovellettaisiin, vastaavasti kuin työnantajan tietojen käsittelyyn, yleislakina yleistä tietosuoja-asetusta (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679) sekä tietosuojalakia (1050/2018).

7 §. Tietojen käsittely yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanon tehtävissä. Pykälän 5 momenttia täsmennetään esityksen mukaan siten, että tietoihin saa sisällyttää myös työnantajan ja sen yhteyshenkilön tietoja.

Edellä 4 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa selostetuista syistä lakivaliokunta ehdottaa *5 momentin* täsmentämistä siten, että momenttiin lisätään työnantajan lisäksi myös toimintavelvollisuuspaikka.

8 §. Tietojen käsittely vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon ja tutkintavankeuden toimeenpanon tehtävissä. Pykälän 3 momenttia täsmennetään esityksen mukaan siten, että tietoihin saa sisällyttää myös työnantajan ja sen yhteyshenkilön tietoja.

Edellä 4 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa selostetuista syistä lakivaliokunta ehdottaa *3 momentin* täsmentämistä siten, että momenttiin lisätään työnantajan lisäksi myös toimintavelvollisuuspaikka.

9 §. Sosiaalihuollon tietojen käsittely (uusi). Pykälässä säädetään sosiaalihuollon tietojen käsittelystä. Pykälää ei esityksessä ehdoteta muutettavaksi.

Lakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tietojen saantiin liittyvää 16 §:ää muun muassa siten, että 16 §:n 2 momentin 3 kohdassa muotoilu ”päihdehuollon palveluiden käytöstä” muutetaan muotoon ”päihdehoidon palveluiden käytöstä”. Valiokunta katsoo, että henkilötietojen käsittelyä koskevassa sääntelyssä terminologian on perusteltua olla johdonmukaista tiedonsaantioikeuden ja henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten välillä. Edellä todetun vuoksi lakivaliokunta ehdottaa teknisenä muutoksena, että myös *9 §:n 4 momentin 4 kohtaa* muutetaan siten, että kohdassa on kyse päihdehuollon sijasta päihdehoidosta. Valiokunnan ehdottama muutos edellyttää tarkistusta myös lakiehdotuksen *johtolauseeseen.*

16 §. Oikeus saada tietoja muilta viranomaisilta ja tiedonantovelvollisilta. Esityksen mukaan pykälää muutetaan muun muassa siten, että 2 momentin johdantokappaleesta poistetaan sana ”kunnan”. Lisäksi ”terveysviranomaisilta” muutetaan muotoon ”terveydenhuollon viranomaisilta”. Muutokset ovat luonteeltaan teknisiä.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotetun muutoksen, jolla muutetaan voimassa oleva sanamuoto ”kunnan sosiaali- ja terveysviranomaisilta” muotoon ”sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisilta”, tarkoituksena on huomioida kuntien tehtävien siirtyminen hyvinvointialueille. Tarkoituksena on kattaa hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaavat viranomaiset. Ehdotetun muutoksen tarkoituksena ei ole myöskään laajentaa tiedonsaantioikeutta yksityisiin palveluntarjoajiin, minkä vuoksi ehdotuksen mukaisesti momentissa on nimenomaisesti edelleen mainittu ”viranomainen”. Poistamalla ehdotuksen mukaisesti sana ”kunnan” katettaisiin ehdotetulla sanamuodolla jatkossa kaikki sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaiset, jolloin kyseeseen voisivat tulla edellä mainittujen hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän viranomaisten lisäksi myös valtion viranomaiset.

Oikeusministeriöltä saadun selvityksen mukaan ehdotettu muutos ei kuitenkaan tosiasiallisesti laajenna Rikosseuraamuslaitoksen nykyistä tiedonsaantioikeutta. Kyseisessä momentissa on ensinnäkin säädetty siitä, että Rikosseuraamuslaitoksen on yksilöitävä ja perusteltava tietopyyntö. Toisekseen momentin kohdissa 1—3 on tarkemmin lueteltu niitä tietoja, joita Rikosseuraamuslaitoksella on tietopyynnön yksilöityään ja perusteltuaan oikeus saada. Kolmanneksi momentissa viitatun sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain (703/2023, jäljempänä asiakastietolaki) 64 §:n tiedonantovelvolliset sisältävät jo nykyisellään sekä kunnan että valtion viranomaiset.

Edellä todetun mukaisesti voimassa olevassa 2 momentissa on lisäksi säädetty Rikosseuraamuslaitoksen oikeudesta saada tietoja ”muilta sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain 64 §:ssä tarkoitetuilta tiedonantovelvollisilta”. Tähän ei ole esityksessä ehdotettu muutosta. Oikeusministeriöltä saadun selvityksen mukaan voimassa olevan asiakastietolain 64 § vastaa asiallisesti sitä, mihin Rikosseuraamuslaitoksen tiedonsaantioikeuden osalta on tarkoituksenmukaista 16 §:n 2 momentissa viitata. Asiakastietolain 64 §:ssä tiedonantovelvollisia ovat seuraavat tahot: valtion ja kunnan viranomainen sekä muu julkisoikeudellinen yhteisö, Kansaneläkelaitos, Eläketurvakeskus, eläkesäätiö ja muu eläkelaitos, vakuutuslaitos sekä koulutuksen järjestäjä. Lisäksi saman lain 2 momentissa tiedonantovelvollisella tarkoitetaan myös rahalaitosta. Edellä todetuin perustein viittaukseen ei ole esityksessä ehdotettu muutosta. Saadun selvityksen mukaan, siltä osin kuin voimassa olevassa sääntelyssä on tiedonsaantioikeuden osalta säädetty viittaamalla toisessa laissa lueteltuihin tiedonantovelvollisiin, on kuitenkin mahdollista, että asiakastietolakia muuttamalla muuttuu samalla myös Rikosseuraamuslaitoksen tiedonsaantioikeus tältä osin.

Lakivaliokunta katsoo saamansa selvityksen perusteella, että sen varmistamiseksi, ettei Rikosseuraamuslaitoksen tiedonsaantioikeuden sisältö olisi riippuvainen asiakastietolain 64 §:n kulloisestakin sisällöstä, on perusteltua tarkentaa 16 §:n 2 momenttia esityksessä ehdotetun lisäksi niiden tiedonantovelvollisten osalta, joihin nykyisessä säännöksessä on viitattu viittaamalla asiakastietolain 64 §:ään. Edellä todetun johdosta lakivaliokunta ehdotta, että *2 momentin johdantokappale* muutetaan kuulumaan seuraavasti: ”Rikosseuraamuslaitoksella on salassapitosäännösten estämättä tietopyynnön yksilöityään ja perusteltuaan oikeus saada tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisilta sekä muulta julkisoikeudelliselta yhteisöltä, Kansaneläkelaitokselta, Eläketurvakeskukselta,

eläkesäätiöltä ja muulta eläkelaitokselta, vakuutuslaitokselta, rahalaitokselta sekä koulutuksen järjestäjältä:”

16 a §. Oikeus pyytää lausunto yrityksen tai muun yhteisön soveltuvuudesta. Pykälä sisältää säännökset Rikosseuraamuslaitoksen oikeudesta pyytää lausunto yrityksen tai muun yhteisön soveltuvuudesta. Sen mukaan Rikosseuraamuslaitos voi pyytää keskusrikospoliisilta lausuntoa vangin tai yhdyskuntaseuraamusta suorittavan työnantajaksi tai toimintavelvollisuuspaikaksi ehdotetun yrityksen tai muun yhteisön mahdollisista yhteyksistä vakavaan ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen sen selvittämiseksi, onko yritys tai muu yhteisö soveltuva vangin tai yhdyskuntaseuraamusta suorittavan työnantajaksi tai toimintavelvollisuuspaikaksi.

Edellä yleisperusteluissa todetuin tavoin perustuslakivaliokunta on esityksestä antamassaan lausunnossa (PeVL 12/2026 vp, s. 3) todennut, että säännöksen ja sen perustelujen valossa tarkoituksena on, että lausuntopyyntö ja lausunto voisivat sisältää myös salassa pidettävää tietoa. Salassapidon murtaminen ei kuitenkaan käy ilmi 16 a §:n sanamuodosta, eikä se voi perustua pelkkiin perusteluihin. Perustuslakivaliokunnan mukaan lakivaliokunnan on vielä syytä tarkastella säännöksen sanamuotoa. Vastaava tarve säännöksen sisällön tarkistamiseen on noussut esiin myös lakivaliokunnan asiantuntijakuulemisessa. Lakivaliokunnan kuulemisessa on myös kiinnitetty huomiota tarpeeseen yksilöidä riittävästi luovutettavat tiedot.

Oikeusministeriöltä saadun selvityksen mukaan keskusrikospoliisilta saatava lausunto olisi lähtökohtaisesti salassa pidettävä julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaisesti. Sen mukaan salassa pidettäviä ovat muun muassa poliisin ja muun esitutkintaviranomaisen rikosten ehkäisemistä tai niiden selvittämistä varten ylläpitämät rekisterit ja rikosten ehkäisemistä koskevat selvitykset. (ks. myös HE, s. 30). Tästä johtuen on lausuntomenettelyn osalta tarpeen säätää siitä, että keskusrikospoliisi voi antaa lausunnon salassapitosäännösten estämättä, koska voimassa olevassa laissa ei ole säädetty Rikosseuraamuslaitoksen oikeudesta saada kyseisiä tietoja.

Valiokunta kiinnittää saamansa selvityksen perusteella huomiota siihen, että esityksessä ehdotettu säännös on rajattu koskemaan työnantajaksi tai toimintavelvollisuuspaikaksi ehdotetun yrityksen tai muun yhteisön mahdollisia yhteyksiä vakavaan ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Rikosseuraamuslaitos voisi siten pyytää keskusrikospoliisilta lausuntoa vain työnantajasta tai toimintavelvollisuuspaikasta, ei yksittäisestä henkilöstä. Käytännössä Rikosseuraamuslaitoksen lausuntopyyntö sisältäisi työnantajan tai toimintavelvollisuuspaikan nimen ja Y-tunnuksen tai muun yksilöintitiedon. Rikosseuraamuslaitos ei voisi pyytää lausuntoa esimerkiksi tietystä työnantajayrityksessä työskentelevästä henkilöstä. Myöskään vangin tai yhdyskuntaseuraamusta suorittavan henkilötietoja ei olisi tarpeen sisällyttää lausuntopyyntöön. Vankia tai yhdyskuntaseuraamusta suorittavien osalta Rikosseuraamuslaitoksen oikeudesta saada tietoja poliisilta on säädetty lain 16 §:n 1 momentin 3 kohdassa. Lausuntopyyntöön voisi sisältyä henkilötietoja vain siinä tapauksessa, että kyseinen työnantaja tai toimintavelvollisuuspaikka olisi yksityinen elinkeinoharjoittaja, jolloin lausuntopyynnössä yksilöity yksityisen elinkeinonharjoittajan nimi ja Y-tunnus ovat henkilötietoja. Edellä todettu koskisi myös keskusrikospoliisin antamaa lausuntoa.

Edellä todetun mukaisesti 16 a §:ssä ehdotettua on tarpeen täydentää lisäämällä siihen säännös salassapidon murtamisesta. Oikeusministeriöltä saadun selvityksen mukaan säännös on syytä tältä osin rajata koskemaan nimenomaisesti keskusrikospoliisin asiasta antamaa lausuntoa ja sen sisältämiä tietoja. Rikosseuraamuslaitoksella ei siten olisi oikeutta saada kaikkia niitä salassa pidettäviä tietoja, joita keskusrikospoliisi voi käsitellä lausunnon valmistelussa. Kuitenkin jo pelkkä lausunto voi siitä huolimatta sisältää sellaisia salassa pidettäviä tietoja, joiden saamisesta salassapitosäännösten estämättä on nimenomaisesti säädettävä. Keskusrikospoliisin lausuntona voidaan pitää myös sitä, mikäli keskusrikospoliisi joissakin tilanteissa Rikosseuraamuslaitoksen lausuntopyynnön saatuaan vastaa, ettei se voi kyseisessä asiassa lausua. Tällainen tilanne voi olla käsillä esimerkiksi silloin, kun keskusrikospoliisi arvioi, että lausunnon antaminen voisi vaarantaa meneillään olevan tiedonhankinnan.

Edellä selostetun ja oikeusministeriöltä saadun selvityksen perusteella lakivaliokunta ehdottaa, että *16 a §:ää* täydennetään ensinnäkin siten, että säännöksestä käy ilmi, että Rikosseuraamuslaitos voi pyytää keskusrikospoliisilta lausunnon salassapitosäännösten estämättä. Lisäksi valiokunta ehdottaa, että pykälää täsmennetään myös lausunnon sisältämien tietojen osalta siten, että pykälän loppuun lisätään uusi virke, jonka mukaan keskusrikospoliisin antama lausunto voi salassapitosäännösten estämättä sisältää asian selvittämisen kannalta välttämättömät tiedot työnantajaksi tai toimintavelvollisuuspaikaksi ehdotetun yrityksen tai muun yhteisön mahdollisista yhteyksistä vakavaan ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Lisäksi valiokunta ehdottaa, että pykälän *otsikkoa* tarkistetaan vastaamaan paremmin pykälän sisältöä.

19 §. Tietojen luovuttaminen toiselle rikosasioiden tietosuojalaissa tarkoitetulle toimivaltaiselle viranomaiselle. Pykälä sisältää säännökset tietojen luovuttamisesta toiselle rikosasioiden tietosuojalaissa tarkoitetulle toimivaltaiselle viranomaiselle. Esityksen mukaan pykälään lisätään uusi 2 momentti, jonka mukaan 1 momentissa säädetyn lisäksi Rikosseuraamuslaitos saa salassapitosäännösten estämättä pyynnöstä ja myös oma-aloitteisesti luovuttaa poliisille tiedot, jotka koskevat vangin yhteyksiä vakavaan ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen, jos tiedot ovat tarpeen vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi.

Yleisperusteluissa selostetuin tavoin perustuslakivaliokunnan lausunnon (PeVL 12/2026 vp) mukaan säännöksen rajausten voidaan sinänsä arvioida ohjaavan salassa pidettävien tietojen luovuttamista. Luovutettavia salassa pidettäviä tietoja ei kuitenkaan ole määritelty säännösehdotuksessa aivan tyhjentävästi. Siten luovutettavien tietojen tietosisällöt tulisi perustuslakivaliokunnan mukaan valtiosääntöisistä syistä määritellä säännöksessä nyt ehdotettua tyhjentävämmin tai tietojen luovuttamisen edellytykseksi tulisi säätää, että tiedot ovat välttämättömiä vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi.

Oikeusministeriöltä saadun selvityksen mukaan 19 §:n voimassa oleva 1 momentti mahdollistaa jo nykyisellään Rikosseuraamuslaitokselle tietojen luovuttamisen muille rikosasioiden tietosuojalaissa tarkoitetuille viranomaisille. Ehdotetussa uudessa 2 momentissa on siten kysymys siitä, että ehdotuksella selkeytetään sääntelyä sellaisten tietojen luovuttamisen osalta, joiden välttämättömyyden arviointi ja siten tietojen luovuttaminen erityisesti Rikosseuraamuslaitoksen omasta aloitteesta on todettu hankalaksi. Valmistelussa on tunnistettu erityisesti poliisille luovutettavien tietojen osalta haasteeksi tietojen välttämättömyyden arviointi osaltaan siksi, että poliisin tehtäväkenttä on laaja ja toisen viranomaisen on vaikea arvioida sen

vuoksi esimerkiksi sitä, mitä tietoja poliisilla jo on hallussaan, ja vastaavasti sitä, mitä tietoja poliisi tarvitsisi muilta viranomaisilta.

Ehdotettavassa säännöksessä tietojen luovuttamisen edellytys on tietojen tarpeellisuus vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa, ja lisäksi luovutettavat tiedot on säännöksessä rajattu koskemaan vangin yhteyksiä vakavaan ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Lain 3 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan vangilla tarkoitetaan henkilöä, joka suorittaa vankeusrangaistusta, yhdistelmärangaistusta, sakon muuntorangaistusta tai sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa annetun lain (89/2025) 74 §:n 4 momentissa tarkoitettua arestia vankilassa taikka on valvotusta koevapaudesta annetun lain (629/2013) 26 §:ssä tarkoitetulla tavalla toimitettu vankilaan taikka yhdistelmärangaistuksen täytäntöönpanosta annetun lain (801/2017) 24 §:n nojalla säilöön otettu. Lain 19 §:n 1 momentissa luovutettavat tiedot on rajattu koskemaan lain 5 §:n 1 ja 2 momentissa, 6 §:ssä, 7 §:n 2 momentissa ja 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuja henkilötietoja. Saadun selvityksen mukaan ehdotetun 2 momentin tarkoituksena ei ole laajentaa voimassa olevassa 1 momentissa luovutettavaksi tarkoitettujen tietojen joukkoa. Ehdotuksen tarkoituksena on helpottaa vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi tarvittavien tietojen oma-aloitteista luovuttamista poliisille mahdollisimman oikea-aikaisesti erityisesti niissä tilanteissa, joissa Rikosseuraamuslaitoksen on haastavaa arvioida tietojen välttämättömyyttä poliisin näkökulmasta.

Oikeusministeriöltä saadun selvityksen mukaan käytännössä ehdotetun 2 momentin perusteella luovutettavissa tiedoissa voi siten olla kysymys ensinnäkin vangin nimestä (5 §:n 1 momentti) ja yhteyden osalta joko vankilan sisällä havaitusta yhteydestä taikka yhteydenpidosta vankilan ulkopuoliseen henkilöön (8 §:n 1 momentti), jossa olisi kyse yhteydestä vakavaan ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyvään henkilöön. Tällaisessa yhteydenpidossa voisi olla kysymys esimerkiksi 8 §:n 1 momentin 2 ja 7 kohdissa tarkoitetuista tiedoista, jotka liittyisivät vankilan sisällä havaittuun vankien väliseen yhteydenpitoon valvonnan, turvallisuuden ylläpitämisen tai järjestysrikkomuksien yhteydessä. Toisekseen havainto yhteydenpidosta voisi koskea 8 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettua vangin yhteydenpitoa vankilan ulkopuolelle esimerkiksi kirjeenvaihtoa, puheluita tai sähköistä viestintää koskien tai muuta vastaavaa yhteydenpitoa.

Oikeusministeriöltä saadun selvityksen mukaan on huomattava, että Rikosseuraamuslaitos voi luovuttaa poliisille laajemminkin vakavaan ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyviä tietoja voimassa olevan 1 momentin perusteella silloin, kun tiedot ovat poliisin tehtävien kannalta välttämättömiä, eikä siten ehdotetun 2 momentin tarkoituksena ole kattaa kaikkia niitä vakavaan ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyviä tietoja, joita Rikosseuraamuslaitoksen tulisi voida luovuttaa poliisille.

Edellä selostetun valossa sekä myös perustuslakivaliokunnan lausunnossa todetun huomioimiseksi lakivaliokunta ehdottaa oikeusministeriöltä saamansa selvityksen perusteella *2 momentin* täsmentämistä kuitenkin siten, että momentissa tuodaan esiin tyhjentävämmin luovutettava tieto. Valiokunnan ehdottamassa muodossa 2 momentti kuuluu seuraavasti: ”Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos saa salassapitosäännösten estämättä pyynnöstä ja myös oma-aloitteisesti luovuttaa poliisille 5 §:n 1 momentissa sekä 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuja seuraavia tietoja vangin yhteyksistä vakavaan ja järjestäytyneeseen

rikollisuuteen, jos tiedot ovat tarpeen vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi: 1) vankilassa tehdyistä vankien välistä yhteydenpitoa koskevista havainnoista valvontaa, turvallisuuden ylläpitämistä tai järjestysrikkomuksia koskien; 2) vangin kirjeenvaihtoa, puheluita tai sähköistä viestintää vankilan ulkopuolelle koskevista havainnoista; 3) vangin muusta kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetusta, niitä vastaavasta yhteydenpidosta vakavaan ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen.”

3. Laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 18 §:n muuttamisesta

18 §. Verohallinnon oikeus tietojen oma-aloitteiseen antamiseen. Pykälä sisältää säännökset verohallinnon oikeudesta tietojen oma-aloitteiseen antamiseen. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi 18 §:n 1 momentin 15 kohtaa ja lisättäväksi 1 momenttiin uusi 16 ja 17 kohta. Hallituksen esityksessä HE 163/2025 vp on ehdotettu muutettavaksi 18 §:n 1 momentin 6 kohtaa. Hallituksen esitys HE 163/2025 vp on jo käsitelty eduskunnassa (EV 48/2026 vp). Tämän vuoksi esitykset tulee sovittaa yhteen siten, että nyt käsiteltävän esityksen 3. lakiehdotuksen *johtolauseessa* huomioidaan hallituksen esityksen HE 163/2025 vp 11. lakiehdotuksen säädösnumero.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Lakivaliokunnan päätösehdotus:

> *Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 198/2025 vp sisältyvät 2. ja 4. lakiehdotuksen.*
>
> *Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 198/2025 vp sisältyvät 1. ja 3. lakiehdotuksen.* ***(Valiokunnan muutosehdotukset)***

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain (1301/2021) 4 §:n 4 momentti, 7 §:n 5 momentti, 8 §:n 3 momentti, 9 §:n 4 momentin 4 kohta, 16 §:n

1 momentin 6 kohta, 2 momentin johdantokappale ja 3 kohta sekä, 36 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä on 16 §:n 2 momentin johdantokappale laissa 730/2023, ja

lisätään lakiin uusi 16 a § ja 19 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1070/2024, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi,

seuraavasti:

4 §

Rikosseuraamuslaitoksen tietojärjestelmän rekisterit

— —

Rikosseuraamusrekisteriin sisältyvät myös tapaajien, muiden vankiin tai tutkintavankiin yhteyttä pitävien henkilöiden, vangin tai yhdyskuntaseuraamusta suorittavan työnantajan, toimintavelvollisuuspaikan sekä asioijien henkilötietoja sisältävät tiedot.

— —

7 §

Tietojen käsittely yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanon tehtävissä

— —

Rikoksesta epäillyn ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavan tietoihin saadaan sisällyttää 1—3 momentissa tarkoitettujen asioiden käsittelemisen vuoksi välttämättömät tiedot rikoksesta epäillyn tai yhdyskuntaseuraamusta suorittavan lähiomaisen, työnantajan, toimintavelvollisuuspaikan tai muun henkilön nimestä, yhteystiedoista, asioiden käsittelemiseen liittyvästä asemasta ja seuraamuksen täytäntöönpanon valmistelun tai suorittamisen kannalta tärkeästä henkilön tilaa taikka olosuhdetta koskevasta tiedosta sekä muista välttämättömistä seikoista.

— —

8 §

Tietojen käsittely vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon ja tutkintavankeuden toimeenpanon tehtävissä

— —

Vangin tai tutkintavangin tietoihin saadaan sisällyttää 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen asioiden käsittelemisen sekä laitosjärjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisen vuoksi välttämättömät tiedot muun vankiin tai tutkintavankiin yhteyttä pitävän henkilön, vangin tai tutkintavangin lähiomaisen, työnantajan, toimintavelvollisuuspaikan taikka muun henkilön nimestä, yhteystiedoista, asioiden käsittelemiseen liittyvästä asemasta ja vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon valmistelun tai suorittamisen taikka tutkintavankeuden toimeenpanon kannalta tärkeästä henkilön tilaa tai olosuhdetta koskevasta tiedosta sekä muista välttämättömistä seikoista.

— —

9 § (Uusi)

Sosiaalihuollon tietojen käsittely

— —

Edellä 1 momentissa tarkoitetut Rikosseuraamuslaitoksen työssä kertyvät sosiaalihuollon tiedot voivat koskea:

— —

4) päihteiden käyttöä ja päihdehoidon palveluiden käyttöä;

— —

16 §

Oikeus saada tietoja muilta viranomaisilta ja tiedonantovelvollisilta

Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, Rikosseuraamuslaitoksella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada toiselta viranomaiselta rikoksesta epäiltyä, tuomittua, vankia, tutkintavankia, yhdyskuntaseuraamusta suorittavaa, teknisesti valvottuun lähestymiskieltoon määrättyä ja lähestymiskiellolla suojattavaa koskevat tiedot, jotka ovat tarpeen rangaistuksen täytäntöönpanoa tai tutkintavankeuden toimeenpanoa koskevan tehtävän taikka muun Rikosseuraamuslaitokselle kuuluvan tehtävän hoitamista varten, seuraavasti:

— —

6) poliisilta, Rajavartiolaitokselta ja Maahanmuuttovirastolta tieto rikoksesta epäillyn, tuomitun, vangin, tutkintavangin, yhdyskuntaseuraamusta suorittavan tai valvottuun koevapauteen sijoitetun ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmään rekisteröidyn ulkomaalaisen maassa oleskelua ja maasta poistamista koskevasta asiasta, maasta poistamista koskevan päätöksen toimeenpanosta sekä maahantulokiellosta ja sen pituudesta;

— —

Rikosseuraamuslaitoksella on salassapitosäännösten estämättä tietopyynnön yksilöityään ja perusteltuaan oikeus saada tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisilta sekä muulta julkisoikeudelliselta yhteisöltä, Kansaneläkelaitokselta, Eläketurvakeskukselta, eläkesäätiöltä ja muulta eläkelaitokselta, vakuutuslaitokselta, rahalaitokselta sekä koulutuksen järjestäjältä:

— —

3) tuomitun, vangin, tutkintavangin tai yhdyskuntaseuraamusta suorittavan sosiaali-, terveydenhuolto- ja kuntoutuspalveluiden käytöstä, työkokemuksesta, toimintakyvystä, päihdeongelmasta ja päihdehoidon palveluiden käytöstä, lähisuhdeväkivallasta ja edunvalvonta-asioista näiden seikkojen huomioon ottamiseksi vankeusrangaistuksen tai yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanossa, elämänhallintaa ja rangaistuksen suorittamista edistävien tukitoimien yhteensovittamisessa sekä vapautumisen valmistelussa.

16 a §

~~Oikeus pyytää~~Lausunto yrityksen tai muun yhteisön soveltuvuudesta

Rikosseuraamuslaitos voi pyytää keskusrikospoliisilta salassapitosäännösten estämättä lausunnon vangin tai yhdyskuntaseuraamusta suorittavan työnantajaksi tai toimintavelvollisuuspaikaksi ehdotetun yrityksen tai muun yhteisön mahdollisista yhteyksistä vakavaan ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen sen selvittämiseksi, onko yritys tai muu yhteisö soveltuva vangin tai yhdyskuntaseuraamusta suorittavan työnantajaksi tai toimintavelvollisuuspaikaksi. Keskusrikospoliisin antama lausunto voi salassapitosäännöten estämättä sisältää asian selvittämisen kannalta välttämättömät tiedot työnantajaksi tai toimintavelvollisuuspaikaksi ehdotetun yrityksen tai muun yhteisön mahdollisista yhteyksistä vakavaan ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen.

19 §

Tietojen luovuttaminen toiselle rikosasioiden tietosuojalaissa tarkoitetulle toimivaltaiselle viranomaiselle

— —

Sen lisäksi mitä 1 momentissa säädetään, Rikosseuraamuslaitos saa salassapitosäännösten estämättä pyynnöstä ja myös oma-aloitteisesti luovuttaa poliisille 5 §:n 1 momentissa sekä 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuja seuraavia tietoja vangin yhteyksistä vakavaan ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen, jos tiedot ovat tarpeen vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi:

1) vankilassa tehdyistä vankien välistä yhteydenpitoa koskevista havainnoista valvontaa, turvallisuuden ylläpitämistä tai järjestysrikkomuksia koskien; (Uusi)

2) vangin kirjeenvaihtoa, puheluita tai sähköistä viestintää vankilan ulkopuolelle koskevista havainnoista; (Uusi)

3) vangin muusta kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetusta, niitä vastaavasta yhteydenpidosta vakavaan ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen. (Uusi)

— —

36 §

Tarkastusoikeuden rajoitukset

Sen lisäksi, mitä rikosasioiden tietosuojalaissa, tietosuoja-asetuksessa sekä tietosuojalaissa säädetään, rekisteröidyn tarkastusoikeutta voidaan rajoittaa, jos tarkastusoikeuden toteuttamisesta voi todennäköisin syin seurata vakava uhka Rikosseuraamuslaitoksen yksikön järjestykselle ja turvallisuudelle taikka Rikosseuraamuslaitoksen henkilöstöön kuuluvan tai jonkun muun turvallisuudelle. Rekisteröidyllä ei ole tarkastusoikeutta rikosseuraamusrekisterin sisältämiin 7 §:n 6 momentissa tarkoitettuihin kirjallista suostumusta ja mielipiteen selvittämistä koskeviin tietoihin, 16 a §:ssä tarkoitettuihin lausuntopyynnön tai lausunnon tietoihin eikä 11 §:ssä tarkoitetun turvallisuustietorekisterin tietoihin.

— —

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

2.

Laki

ulosottokaaren 1 luvun 26 §:n ja 3 luvun 72 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ulosottokaaren (705/2007) 1 luvun 26 §:n 3 kohta ja 3 luvun 72 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 340/2020
seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

26 §

Rekisterin tietosisältö

Ulosottorekisteriin saadaan kerätä ja tallettaa:

— —

3) asianosaiselta, viranomaiselta tai sivulliselta saatuja ja ulosottoviranomaisen muulla tavoin hankkimia ulosottoasiaan liittyviä tietoja, mukaan lukien ulosmittaukseen vaikuttavat välttämättömät tiedot velallisen saamista sosiaalihuollon etuuksista (*erityistiedot*);

— —

3 luku

Yleiset menettelysäännökset

72 §

Oma-aloitteinen tietojen antaminen

Ulosottomies saa sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa tai muussa laissa säädetään, salassapitosäännösten estämättä omasta aloitteestaan antaa 70 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetulle viranomaiselle siinä mainittua tarkoitusta varten tietoja, joiden voidaan epäillä liittyvän seuraaviin rikoksiin, jos tiedot ovat välttämättömiä asian saattamiseksi kyseisen viranomaisen tietoon:

1) ulosottomenettelyssä tehty rikos;
2) täytäntöönpanon tuloksen olennaisesti vaarantava rikos;
3) kirjanpitorikos;
4) työsyrjintä, kiskonta työelämässä, törkeä kiskonta työelämässä, kiskonta tai ihmiskauppa; tai
5) muu kuin 1—4 kohdassa tarkoitettu rikos, josta ei ole säädetty lievempää rangaistusta kuin neljä kuukautta vankeutta.

— —

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

3.

Laki

verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 18 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) 18 §:n 1 momentin 15 kohta, sellaisena kuin se on laissa 275/2025, sekä

lisätään 18 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 1108/2006, 504/2008, 525/2009, 499/2015, 1146/2015, 529/2017, 1128/2017, 22/2018, 228/2019, 723/2019, 865/2019, 287/2021, 275/2025 ja / , uusi 16 ja 17 kohta

seuraavasti:

18 §

Verohallinnon oikeus tietojen oma-aloitteiseen antamiseen

Verohallinto voi salassapitosäännösten estämättä antaa omasta aloitteestaan verotustietoja verovelvollista koskevine tunnistetietoineen:

— —

15) Patentti- ja rekisterihallitukselle sellaisista verovalvonnassa tai muutoin havaituista tiedoista, jotka ovat tarpeellisia tosiasiallisia edunsaajia koskevien rekisteritietojen oikeellisuuden ja ajantasaisuuden varmentamisessa;

16) työsuojeluviranomaiselle verovalvonnassa havaittuja tietoja työsuhteen vähimmäisehtojen noudattamisen, työolosuhteiden sekä ulkomaalaisen työvoiman käytön valvomiseksi, jos tiedot ovat välttämättömiä asian saattamiseksi työsuojeluviranomaisen tietoon;

17) esitutkintaviranomaiselle tietoja, joiden voidaan epäillä liittyvän työsyrjintään, kiskontaan työelämässä, törkeään kiskontaan työelämässä, kiskontaan tai ihmiskauppaan, jos tiedot ovat välttämättömiä epäilyn saattamiseksi kyseisen viranomaisen tietoon.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

4.

Laki

työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain 4 c §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain (44/2006) 4 c §, sellaisena kuin se on laissa 1418/2016, seuraavasti:

4 c §

Oikeus saada tietojoukko viranomaiselta ja muulta julkista tehtävää hoitavalta

Työsuojeluviranomaisella on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain noudattamisen valvonnan kohdentamiseksi seuraavat tietojoukot:

1) Verohallinnolta yksilöintitiedot ja muut mainitun lain noudattamisen valvonnan kohdentamiseksi välttämättömät tiedot yritys- ja yhteisötietojärjestelmään rekisteröitävistä yksiköistä:

a) joilla ei ole verovelasta Verohallinnon tekemää maksujärjestelyä;

b) jotka ovat laiminlyöneet palkan tai muun suorituksen maksamiseen liittyviä verolainsäädännössä tarkoitettuja velvoitteitaan; tai

c) joiden liikevaihtoa ja toimintaa koskevat tiedot poikkeavat samalla toimialalla toimivista vastaavankaltaisista yritys- ja yhteisötietojärjestelmään rekisteröitävistä yksiköistä;

2) Eläketurvakeskukselta yksilöintitiedot yritys- ja yhteisötietojärjestelmään rekisteröitävistä yksiköistä, joiden Eläketurvakeskus on valvonnassaan todennut laiminlyöneen täysin eläkevakuuttamisvelvollisuutensa;

3) Tapaturmavakuutuskeskukselta yksilöintitiedot yritys- ja yhteisötietojärjestelmään rekisteröitävistä yksiköistä, joiden Tapaturmavakuutuskeskus on valvonnassaan todennut laiminlyöneen täysin tapaturmavakuuttamisvelvollisuutensa.

Lisäksi työsuojeluviranomaisella on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä työsuhteen vähimmäisehtojen noudattamisen ja ulkomaalaisen työvoiman käytön valvonnan kohdentamiseksi Verohallinnolta yksilöintitiedot ja muut työsuhteen vähimmäisehtojen noudattamisen ja ulkomaalaisen työvoiman käytön valvonnan kohdentamiseksi välttämättömät tiedot yritys- ja yhteisötieto-järjestelmään rekisteröitävistä yksiköistä:

1) jotka ovat laiminlyöneet palkan tai muun suorituksen maksamiseen liittyviä verolainsäädännössä tarkoitettuja velvoitteitaan; tai

2) joiden liikevaihtoa ja toimintaa koskevat tiedot poikkeavat samalla toimialalla toimivista vastaavankaltaisista yritys- ja yhteisötietojärjestelmään rekisteröitävistä yksiköistä.

Verohallinnon luovuttamaan tietojoukkoon sisältyviin yritys- ja yhteisötietojärjestelmään rekisteröitäviä yksiköitä koskeviin muihin kuin 1 ja 2 momentissa tarkoitettuihin valvonnan kohdentamiseksi välttämättömiin tietoihin voi kuulua sellaisten henkilöiden yksilöintitiedot, jotka Verohallinnon mukaan omistavat yritys- ja yhteisötietojärjestelmään rekisteröitävät yksiköt.

Työsuojeluviranomaisen on rajattava tietoa koskevassa pyynnössään tietojoukkoa yhteistyössä Verohallinnon, Eläketurvakeskuksen tai Tapaturmavakuutuskeskuksen kanssa. Tietojoukkoa on rajattava yritys- ja yhteisötietojärjestelmään rekisteröitävän yksikön oikeudellisella muodolla, maantieteellisellä alueella, aikajaksolla ja toimialalla. Verohallinnon luovuttamaa tietojoukkoa on rajattava myös yritys- ja yhteisötietojärjestelmään rekisteröitävän yksikön verovelkaa koskevilla tiedoilla, palkan tai muun suorituksen maksamiseen liittyvien verolainsäädännössä tarkoitettujen velvoitteiden laiminlyöntiä koskevilla tiedoilla tai liikevaihtoa ja toimintaa koskevilla tiedoilla.

Työsuojeluviranomaisen on tuhottava valvonnan kohdentamisessa tarpeettomiksi jääneet tiedot välittömästi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan mietintö LaVM 14/2026 vp

Helsingissä 28.5.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Juho Eerola ps
varapuheenjohtaja Sandra Bergqvist r
jäsen Pekka Aittakumpu ps
jäsen Mari Holopainen vihr
jäsen Jessi Jokelainen vas
jäsen Anette Karlsson sd
jäsen Mari Kaunistola kok
jäsen Pihla Keto-Huovinen kok
jäsen Rami Lehtinen ps
jäsen Timo Mehtälä kesk
jäsen Susanne Päivärinta kok
jäsen Mika Riipi kesk
jäsen Joakim Vigelius ps
jäsen Juha Viitala sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mikko Monto